



Opdrachtgever

SZW



Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Opdrachtnemer

AStri/ Dr. Rienk Prins, Vera Veldhuis,
MSc.

Onderzoek

Onderzoek grensoverschrijdende
handhaving

Startdatum – 14 oktober 2009

Einddatum – 14 oktober 2009

Categorie

Wets- en beleidsevaluatie

Grensoverschrijdende handhaving

Doel en vraagstelling

Het onderzoek is gericht op de effectiviteit van het beleidsinspanningen op gebied van de grensoverschrijdende handhaving. Er bestaat nog te weinig gestructureerd inzicht in de uitvoeringpraktijk en de effectiviteit van de verdragsrechtelijke en bilaterale afspraken die Nederland de afgelopen jaren heeft gemaakt. Voor de verdere beleidsontwikkeling is het noodzakelijk dat ons inzicht in het de praktische gang van zaken wordt verbeterd, ook om beter voorbereid te zijn op nieuw opkomende vragen en ontwikkelingen, met name om: Te beoordelen of onze eerdere en thans lopende handavingsinitiatieven succes hebben; wat gebeurt er met onze afspraken? Verzoeken tot het maken van nieuwe regels, te kunnen beoordelen (moeten we met bepaalde landen nieuwe afspraken maken?). Bij toekomstige beleids- en wetgevingsprocessen gemotiveerd op handhavingrisico's te kunnen wijzen (wijzigingen in de pensioenwetgeving, nieuwe immigratiestromen). Een betere basis te scheppen voor het toezicht op de uitvoering van de sociale zekerheid.

Conclusie

In opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft AStri Beleidsonderzoek en -advies een verkenning uitgevoerd naar de stand van zaken wat betreft de grensoverschrijdende handhaving op het terrein van arbeid en uitkeringen. Het onderzoek had tot doel een actueel beeld te geven van de ervaringen van diverse uitvoerders met het huidige wettelijke kader en de organisatie van grensoverschrijdende handhavingactiviteiten. Ook werd in kaart gebracht welke praktische problemen, wensen of relevante ontwikkelingen men tegenkomt. Voor een deel kon dit inzicht worden verkregen door het analyseren van beschikbare documentatie. Verder werden interviews gehouden met verscheidene vertegenwoordigers van de belangrijkste organisaties op dit terrein (IBF/UWV, SVB, AI, SIOD, FIOD/ECD), alsmede een private organisatie (SNCU). Verder werd met deskundigen van SVB en UWV, met staf van SZW en onderzoekers een workshop gehouden bij de SZW Academie. Deze leverde belangrijke inzichten op over (prioriteiten in) toekomstbestendige grensoverschrijdende handhaving. De eindrapportage is begin juli 2009 aan de opdrachtgever ter beschikking gesteld.
Bron: Website AStri

Link naar bestand

<http://www.onderzoekwerkeninkomen.nl/rapporten/g756xcql>



GRENSOVERSCHRIJDENDE HANDHAVING
Een verkenning van activiteiten en ervaringen
rond arbeidsmarkt en uitkeringen

September 2009

P08/479

Dr. Rienk Prins
Vera Veldhuis, MSc.

Bureau *AStri*
Stationsweg 26
2312 AV Leiden

Tel.: 071 – 512 49 03
Fax: 071 – 512 52 47
E-mail: astri@astri.nl
Website: www.astri.nl

VOORWOORD

In dit rapport wordt verslag gedaan van de verkenning die *AStri* heeft uitgevoerd naar de stand van zaken wat betreft de grensoverschrijdende handhaving op het terrein van arbeid en uitkeringen. Het onderzoek had tot doel een actueel beeld te geven van de ervaringen van diverse uitvoerders met de huidige regelgeving voor grensoverschrijdende handhavingactiviteiten, alsmede van praktische problemen, wensen of relevante ontwikkelingen die men signaleert.

Voor een deel kon dit inzicht worden verkregen door het analyseren van beschikbare documentatie. Ook waren de interviews relevant die wij in de periode van november 2008 tot januari 2009 hebben gehouden met een of meerdere vertegenwoordigers van de belangrijkste organisaties op dit terrein. Verdere input werd geleverd op 22 april 2009 toen met deskundigen van SVB en UWV, met staf van SZW en onderzoekers bij de SZW Academie een workshop werd gehouden over toekomstbestendige grensoverschrijdende handhaving. Wij zijn deze informanten van de uitvoerders (zie bijlage 2) zeer erkentelijk voor hun coöperatieve houding en voor hun flexibiliteit waar het ging om correctie of aanvulling van gegevens of conceptrapportage.

Van de zijde van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) was voor het onderzoek een begeleidingscommissie ingesteld, die uit diverse medewerkers bestond, die in een of andere fase bij het project betrokken waren. Wij danken de leden van de begeleidingscommissie voor de prettige en constructieve besprekingen en contacten tijdens het onderzoek.

Leiden, juli 2009

Rienk Prins
Vera Veldhuis

INHOUDSOPGAVE

| | | |
|-------|--|----|
| 1 | INLEIDING | 7 |
| 1.1 | Doel en reikwijdte van het onderzoek | 7 |
| 1.2 | Opzet en uitvoering van het onderzoek | 8 |
| 1.3 | Opbouw van het rapport | 9 |
| 2 | EERLIJKE CONCURRENTIE OP DE ARBEIDSMARKT | 11 |
| 2.1 | Arbeidsinspectie | 11 |
| 2.1.1 | Risico's en regelingen | 11 |
| 2.1.2 | Activiteiten | 12 |
| 2.1.3 | Vragen van buitenlandse instanties | 15 |
| 2.1.4 | Cijfers | 16 |
| 2.1.5 | Evaluatie en ontwikkelingen | 17 |
| 2.2 | SNCU | 18 |
| 2.2.1 | Risico's en regelingen | 19 |
| 2.2.2 | Activiteiten | 19 |
| 2.2.3 | Cijfers | 20 |
| 2.2.4 | Ontwikkelingen en evaluatie | 21 |
| 3 | SOCIALE ZEKERHEID: WERKNEMERSVERZEKERINGEN | 23 |
| 3.1 | Werknemersverzekeringen | 23 |
| 3.2 | Risico's en regelingen | 23 |
| 3.3 | Activiteiten | 24 |
| 3.3.1 | Preventie en controle | 24 |
| 3.3.2 | Afdoening | 25 |
| 3.4 | Samenwerking met het buitenland | 25 |
| 3.5 | Cijfers | 26 |
| 3.6 | Evaluatie en ontwikkelingen | 26 |
| 4 | SOCIALE ZEKERHEID: VOLKSVERZEKERINGEN | 29 |
| 4.1 | Risico's en regelingen | 29 |
| 4.2 | Organisatie | 29 |
| 4.3 | Activiteiten | 30 |
| 4.3.1 | Preventie | 30 |
| 4.3.2 | Detectie | 31 |
| 4.3.3 | Sanctionering | 34 |
| 4.4 | Cijfers | 34 |
| 4.4.1 | Bureaus voor sociale zaken | 34 |
| 4.4.2 | Controle Team Buitenland | 34 |
| 4.5 | Evaluatie en ontwikkelingen | 35 |

| | | |
|-----------|--|----|
| 5 | GRENDOERSCHRIJDENDE HANDHAVING EN BIJSTAND | 37 |
| 5.1 | Inleiding | 37 |
| 5.2 | Activiteiten | 37 |
| 5.2.1 | Preventie | 37 |
| 5.2.2 | Controle, opsporing en onderzoek | 38 |
| 5.2.3 | Afdoening | 39 |
| 5.2.4 | Cijfers | 39 |
| 5.2.5 | Evaluatie en ontwikkelingen | 40 |
| 6 | GRENDOERSCHRIJDENDE HANDHAVING: EEN AANTAL ASPECTEN NADER BEKEKEN | 41 |
| 6.1 | Inleiding | 41 |
| 6.2 | Een totaalbeeld | 41 |
| 6.3 | Het wettelijk kader | 42 |
| 6.4 | De handhavingsactiviteiten | 44 |
| 6.5 | Perspectieven | 45 |
| | LITERATUURLIJST | 47 |
| BIJLAGE 1 | CIJFERBRONNEN OVER GRENDOERSCHRIJDENDE HANDHAVING | 49 |
| BIJLAGE 2 | LIJST VAN GEÏNTERVIEWDEN | 51 |

1 INLEIDING

1.1 Doel en reikwijdte van het onderzoek

In de herfst 2005 heeft het ministerie van SZW een eerste inventarisatie gehouden bij UWV en SVB naar de ervaringen met de invoering van de Wet BEU. Aangezien ook de komende jaren de grensoverschrijdende "variant" een zwaartepunt in het handhavingsbeleid zal vormen, is een actueel inzicht gewenst. Daartoe heeft het ministerie aan bureau *AStri* de opdracht verleend een onderzoek uit te voeren naar de activiteiten en ervaringen met grensoverschrijdende handhaving op het terrein van arbeidsmarkt en uitkeringen. Daarbij gaat het zowel om het wettelijke kader, als de concrete handhavingactiviteiten, samenwerking binnen en buiten Nederland en suggesties voor verbeteringen.

Voor het onderzoek, waarvan thans het verslag voor u ligt, is een inventarisatie gehouden naar de stand van zaken van de grensoverschrijdende handhavinginitiatieven. Daarbij is zowel gelet op het wettelijke kader en de betrokken "(buiten-)landen", als de praktische gang van zaken en rapportages daarover. Het onderzoek heeft een sterk beschrijvend en pragmatisch karakter en gaat voor de wetten en regelingen op het terrein van arbeidsmarkt en uitkeringen, waarbij grensoverschrijdende handhaving wordt uitgevoerd, in op de volgende onderdelen:

- a. de uitvoering van grensoverschrijdende handhaving. Daarbij komen aan de orde: de diverse handhavingactiviteiten en betrokken landen, de toekomstbestendigheid van de handhaving, knelpunten (bijv. "witte vlekken" in de informatie uit het buitenland);
- b. het wettelijke kader: functioneren van en ervaringen met de huidige Nederlandse regelingen en internationale handhavingverdragen, alsmede suggesties voor verbetering, etc.;
- c. organisatorische aspecten, zoals samenwerking binnen en buiten de landsgrenzen, monitoring en beschikbare stuurinformatie (personele inzet, resultaten), inclusief aanbevelingen voor verbeteringen.

In overleg met het ministerie is afgesproken deze vragen te beantwoorden voor een drietal terreinen, namelijk:

- (grensoverschrijdende) handhaving op de arbeidmarkt (bestrijding van oneerlijke concurrentie op loonkosten);
- (grensoverschrijdende) handhaving in verband met de export van uitkeringen;

- (grensoverschrijdende) handhaving ten behoeve van een activerende bijstand.

Op de eerste twee gebieden functioneren de regelgeving of bilaterale handhavingverdragen al enige tijd, en is al enige jaren ervaring opgedaan met de uitvoering van grensoverschrijdende handhaving. Voor het derde terrein, bijstand en gemeenten is (grensoverschrijdende) handhaving nog in ontwikkeling. Zo werd door het IWI in 2004 geconstateerd dat nog veel gemeenten, vanwege de knelpunten in de samenwerking (met binnen- en buitenlands organisaties) of door de hoge kosten, afzien van controle op vermogensfraude (WWB)¹. Nagegaan zal worden of er dienaangaande veranderingen zijn te constateren.

1.2 Opzet en uitvoering van het onderzoek

In een startbijeenkomst met de opdrachtgever, zijn de onderzoekswensen en -behoeften nader geëxpliciteerd en werd een selectie gemaakt van de wetten waarvoor de internationale handhaving wordt beschreven. Ook is afgesproken welke organisaties (in Nederland) daartoe benaderd zullen worden.

Vervolgens hebben de onderzoekers via deskresearch en interviews de uitvoering van de grensoverschrijdende handhaving in kaart gebracht. Daarbij werden zowel gegevens uit de literatuur gecheckt en geactualiseerd als de meer evaluatieve thema's aangekaart, zoals ervaringen, plannen en (beleids)aanbevelingen.

De *deskresearch* heeft grotendeels gebruik kunnen maken van de documentatie die door de verschillende betrokken organisaties wordt uitgebracht of op hun website staat vermeld. Verder werd door het ministerie en enkele uitvoeringsorganen relevante grijze literatuur ter beschikking gesteld (zoals verslagen van werkgroepen, conferentiedocumentatie) of op relevante externe bronnen geattendeerd.

De *interviews* waren er op gericht een actueel en betrouwbaar beeld te krijgen van de grensoverschrijdende uitvoering in de praktijk. Ook werden de meningen en ervaringen ten aanzien van verdragen, werkwijzen en internationale samenwerking in kaart gebracht. Deze interviews, die plaats vonden in de periode van medio november 2008 tot begin januari 2009, werden gehouden met twee categorieën deskundigen:

- vertegenwoordigers van de AI, SVB, IBF/UWV, die beleidsmatig of op management niveau bij grensoverschrijdende handhaving zijn betrokken;

¹ IWI, 2004.

- een deskundige bij andere organisaties die (zijdelings) met grensoverschrijdende fraudebestrijding te maken hebben, namelijk de Sociale inlichtingen en Opsporingsdienst (SIOD) en de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst-Economische Controledienst (FIOD-ECD);
- ook is een interview gehouden met een private organisatie die betrokken is bij de handhaving op de arbeidsmarkt: de Stichting Naleving CAO voor Uitzendkrachten (SNCU).

Mede op basis van een conceptverslag van de eerste bevindingen werd op 22 april 2009 met (geïnterviewde) vertegenwoordigers van SVB en UWV, staf van het ministerie van SZW en de onderzoekers een *workshop* gehouden bij de SZW Academie. Daar werd enerzijds commentaar besproken op het conceptrapport, terwijl anderzijds de "Versnellingskamer" diende om aandachtspunten uit te diepen, die van belang zijn voor een toekomstbestendige grensoverschrijdende handhaving van uitkeringsregelingen.

Een overzicht van de geïnterviewde personen is in bijlage 1 opgenomen. De conceptbeschrijvingen van de activiteiten en ervaringen van de benaderde organisaties, en van de uitkomsten van de workshop is aan de geïnterviewden, respectievelijk de deelnemers aan de workshop voorgelegd voor correctie of aanvulling.

1.3 Opbouw van het rapport

Het onderzoeksverslag is als volgt opgebouwd. De volgende vier hoofdstukken zijn gewijd aan de grensoverschrijdende handhaving op het terrein van respectievelijk de arbeidsmarkt (hoofdstuk 3), werknemersverzekeringen (hoofdstuk 4), ouderdom en kinderbijslag (hoofdstuk 5) en de bijstand (hoofdstuk 6). Elke hoofdstuk gaat achtereenvolgens in op de handhavingsrisico's, de ondernomen activiteiten (preventie, controle en onderzoek, afdoening). Ook worden een aantal evaluatieve aspecten weer gegeven, zoals knelpunten, ervaringen en suggesties, die in de documentatie of interviews naar voren kwamen. In het slothoofdstuk geven de onderzoekers een beknopte analyse van de stand van zaken wat betreft grensoverschrijdende handhaving, en van elementen van wetgeving, beleid en uitvoering die volgens hen nadere aandacht vragen.

2 EERLIJKE CONCURRENTIE OP DE ARBEIDSMARKT

De Arbeidsinspectie (AI) heeft ondermeer tot taak het controleren op overtredingen van de wet en bij te dragen aan de bestrijding van illegale arbeid om verdringing van binnenlands en Europees arbeidsaanbod tegen te gaan en aan de bestrijding van onderbetaling. Daarbij wordt samengewerkt met andere organisaties die taken hebben ten aanzien van handhaving en/of fraudebestrijding, zoals UWV, Belastingdienst en SIOD. In dit hoofdstuk staan taak, werkwijze en ervaringen van de AI centraal.

Er is ook privaat toezicht op naleving van cao's door sociale partners. Voor de uitzendsector doet dat de Stichting Naleving CAO voor Uitzendkrachten (SNCU). Hieraan wordt in het tweede deel van dit hoofdstuk aandacht besteed.

2.1 Arbeidsinspectie

De AI bevordert de naleving van de wetten op het terrein van de arbeidsbescherming. Ten behoeve van eerlijke concurrentie op de arbeidsmarkt en bestrijding van te lage beloning en ontduiking van premies en belastingen bestrijdt ze ook arbeidsmarktfraude. Ze levert informatie over wetsnaleving op deze terreinen en draagt zo bij aan het inzicht in de werking en vergroting van de effectiviteit van het overheidsbeleid².

De AI fungeert tevens als het verbindingsbureau (art. 4 Detacheringsrichtlijn) waartoe het zorgt voor uitwisseling van gegevens tussen toezichthoudende instanties in Europa. Wat betreft grensoverschrijdende handhaving verricht de AI activiteiten op het gebied van preventie, controle, opsporing en onderzoek, en afdoening. Bij inspecties werkt zij veel samen met andere Nederlandse (uitvoerings)organisaties. Verder ontvangt de AI vragen uit het buitenland van zusterorganisaties.

2.1.1 Risico's en regelingen

Tewerkstelling van werknemers in het kader van grensoverschrijdende dienstverlening wordt geregeld in de Detacheringsrichtlijn³.

Door de regels niet na te leven verdringen malafide werkgevers Nederlandse arbeidskrachten en produceren goedkoper dan bonafide werkgevers. Illegale arbeid en oneerlijke concurrentie op loonkosten zijn derhalve de risico's die de AI be-

² <http://www.arbeidsinspectie.nl/>

³ Richtlijn96/71/EG van het Europese Parlement en de Raad van 16 december 1996 betreffende de terbeschikkingstelling van werknemers met het oog op het verrichten van diensten, Pb. 1997, L.018, p.1.

strijdt. Handhaving is er op gericht te garanderen dat voor werknemers die in het kader van grensoverschrijdende dienstverlening in Nederland werken in principe dezelfde arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden gelden als voor hen die al aan het arbeidsproces deelnemen, en dat voor hen de verschuldigde premies en belastingen worden afgedragen in Nederland of het land van herkomst.

Kernverplichtingen op het gebied van arbeidsmarkt, waarbij uitwisseling van informatie met instanties in het buitenland plaats vindt, betreffen arbeidsvoorwaarden, arbeidsverhoudingen en arbeidsomstandigheden en zijn voor Nederland vooral⁴:

- a. de WAV: de verplichting voor werkgevers tot het beschikken over een tewerkstellingsvergunning voor werknemers die niet vrijelijk tot arbeid in Nederland zijn toegelaten;
- b. de WML: de verplichting tot betaling van het minimumloon en de minimumvakantiebijslag;
en in mindere mate:
- c. de arbeidstijdenwet (ATW) en de Arbowet (waarbij wat de laatste betreft voor buitenlandse werknemers vooral het onderzoek van bedrijfsongevallen voor buitenlandse werknemers van belang is).

Wat betreft arbeidsvoorwaarden is naast het publiek toezicht op de WML ook het civiele toezicht op naleving van de cao-regels van belang. De AI zendt vragen, meldingen en signalen over het mogelijk niet naleven van de cao door aan sociale partners of verwijst naar sociale partners. Daarnaast informeert de AI sociale partners over de bedrijven aan welke een boete wegens overtreding van de WML is opgelegd. De AI doet ook op specifiek verzoek van CAO-partijen een onderzoek naar de naleving van de CAO en geeft de resultaten terug.

In het kader van de handhaving van de bovengenoemde wetten voert de AI controles uit en kan zij overtredingen van werkgevers met boetes bestraffen.

2.1.2 Activiteiten

2.1.2.1 Preventie

Preventie is het geheel van doelbewuste initiatieven die anticiperen op risicofactoren. De preventieve activiteiten van de AI bestaan uit:

⁴ Integrale Rapportage Handhaving, 2007.

A. Voorlichting aan werknemers

Arbeidsimmigranten worden via brochures en websites gewezen op hun rechten en plichten. Een elektronisch klachtenformulier zorgt er verder voor dat zij klachten kunnen doorgeven. Het verbindingsbureau heeft in 2008 ten behoeve van de toegankelijkheid van de AI voor niet-Nederlandstalige werknemers die tijdelijk in Nederland werken, dit elektronische klachtenformulier in de talen Pools, Portugees, Tsjechisch, Slowaaks en Hongaars op de eigen website gezet. Ook heeft men gezorgd voor brochures in het Portugees, Pools, Hongaars en Slowaaks. De AI neemt op verzoek deel aan voorlichtingsbijeenkomsten die worden georganiseerd voor arbeidsmigranten.

B. Voorlichting aan werkgevers

Voor werkgevers startte het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid op 1 oktober 2008 samen met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en het Centrum voor Werk en Inkomen (CWI) een gerichte voorlichtingscampagne over de WAV. Het gaat om de website www.wetarbeidsvreemdelingen.nl. Op deze site kunnen werkgevers een checklist invullen, op basis waarvan zij snel en eenvoudig kunnen nagaan of zij in hun situatie een tewerkstellingsvergunning moeten aanvragen. De AI neemt regelmatig deel aan voorlichtingsbijeenkomsten die brancheverenigingen voor hun leden organiseren. De AI geeft daarbij uitleg over de wet- en regelgeving en over haar werkwijze.

C. Het onderhouden van contacten met de branches

De AI heeft de contacten met branches verdiept en verbreed in het kader van flankerend beleid bij de invoering van vrij verkeer voor de Midden- en Oost-Europese (MOE-)landen.

2.1.2.2 Controle, opsporing en onderzoek

Activiteiten die de AI in het kader van controle, opsporing en onderzoek verricht zijn bedrijfsbezoeken en administratief onderzoek. Deze vinden plaats op basis van risicoanalyses, meldingen van werknemers (via het elektronisch klachtenformulier), werkgevers en brancheorganisaties of vragen van buitenlandse instanties.

De risicoanalyse is een belangrijk instrument om handhavingactiviteiten (o.a. inspecties en voorlichting) te kunnen richten op sectoren, bedrijven en situaties waarin de kans op het niet naleven van de wet- regelgeving hoog is. Wat betreft grensoverschrijdende handhaving van WAV en WML gaat het vooral om de sectoren: land- en tuinbouw, horeca, uitzendsector, schoonmaak, vlees en vis en transport.

Naast risicoanalyses zijn politieke keuzes bepalend voor de selectie van de te inspecteren sectoren.

De controles die uitgevoerd worden betreffen:

- a. *Controle vergunningsplicht (WAV)*: De WAV bepaalt dat werkgevers een tewerkstellingsvergunning nodig hebben voor werknemers van buiten de Europese Economische Ruimte (EER). Voor werknemers uit Bulgarije en Roemenie geldt – zolang het vrij werknemersverkeer voor deze landen is opgeschort – nog wel een vergunningsplicht. De AI controleert teneinde vast te stellen of sprake is van tewerkstelling waarvoor nog vergunningsplicht geldt, dan wel van tewerkstelling in het kader van grensoverschrijdende dienstverrichting waarvoor de vergunningsplicht niet geldt – ten aanzien van Bulgaren en Roemenen ondermeer of zij in dienst zijn bij actieve ondernemingen in hun land van herkomst en niet bij postbusondernemingen zonder reële economische activiteit in het land van oorsprong. In geval van ZZP'ers gaat zij na of het om echte zelfstandigen gaat en niet om mensen die feitelijk bij een bedrijf hier of in Roemenie of Bulgarije in dienst zijn.
- b. *Controle WML* vindt sinds mei 2007 (invoering van de bestuurlijke boete in de WML) plaats in combinatie met WAV-inspecties. Het WML deel van de controle omvat een interview met de werknemer (over de arbeidsrelatie, gewerkte uren, verdiensten, etc.). Op basis van de uitkomsten kan tot nader administratief onderzoek worden besloten. Daarnaast vinden inspecties plaats op de locaties waar de werknemers werkzaam zijn.

Bij deze controles werkt de AI vaak samen in interventieteams met onder meer de Belastingdienst, UWV, SVB, de politie en gemeenten. Soms worden deze teams door de AI geleid (in 2007 bijvoorbeeld in de land- en tuinbouw, horeca, detailhandel). Elk jaar maakt de AI op regionaal niveau met politiekorpsen afspraken over de in te zetten capaciteit bij WAV-inspecties.

Ook wisselen de diensten onderling informatie uit om effectiever te kunnen inspecteren. Zo sluit de AI vragen of gegevens door naar de SIOD (vermoede strafzaken), de FIOD (belasting- en premieontduiking via grensoverschrijdende werken), de SVB (volksverzekeringen/verstrekte detachingsverklaringen), het UWV (personen met een Nederlandse uitkering die werken in België of Duitsland) of de Inspectie VROM (gedocumenteerde klachten over huisvesting). Aan de SNCU worden bij de AI ontvangen klachten en meldingen doorgeleid (over niet-naleving van algemeen verbindend verklaarde cao's).

Verder heeft de AI een samenwerkingsovereenkomst gesloten met de Belastingdienst om elkaar gegeven te verstrekken over vermoedelijke overtredingen van

de regels op het werkterrein van de ander. Ook met de IND is een samenwerkingsovereenkomst gesloten ter bevordering van de handhaving van de wet- en regelgeving.

Vragen waarop in Nederland civiel recht van toepassing is (ontslag, letselschade, naleving individueel arbeidscontract) verwijst het verbindingsbureau terug met vermelding van adressen van vakbonden en het juridisch loket.

2.1.2.3 Afdoening

Vanaf 1 mei 2007 (openstelling arbeidsmarkt) zijn de bevoegdheden van de AI uitgebreid. In het kader van het flankerende beleid bij de openstelling van de Arbeidsmarkt voor MOE-landers heeft de AI voor het toezicht op de Wet Minimumloon en minimum vakantiebijslag de bevoegdheid gekregen om bestuurlijke boetes op te leggen en met een last onder dwangsom nabetaling af te dwingen. Bij het toezicht op naleving van de WAV, ATW en Arbowet heeft de AI al langer de bevoegdheid om bestuurlijke boetes op te leggen.

In 2008 zijn 10.383 zaken gestart op het terrein arbeidsmarktfraude. Bij deze zaken waren ongeveer 13.200 werkgevers/particuliere opdrachtgevers betrokken. Bij 2.395 zaken zijn boetes opgelegd in verband met overtreding van de WAV en/of de WML, daarvan waren er 26 boetes tegen werkgevers wegens overtreding van de WML voor 229 werknemers en een totaal boetebedrag van € 780.000.

2.1.3 Vragen van buitenlandse instanties

De AI ontvangt ook diverse vragen van zusterorganisaties uit het buitenland. Deze hebben betrekking op een veelheid van onderwerpen:

- *cao's en convenanten*
In veel andere landen hebben Als niet alleen toezicht op naleving van wetten maar ook op naleving van cao's. De AI krijgt derhalve veel vragen (uit België) in verband met niet-naleving van algemeen verbindend verklaarde bepalingen door Nederlandse bedrijven met eigen personeel aldaar.
- *sociale arbeidsongevallen- en beroepsziekteverzekering*
Verder wordt de Nederlandse AI door buitenlandse bedrijfsongevallenverzekeraars gevraagd onderzoek te doen als er een buitenlandse werknemer in Nederland een bedrijfsongeval heeft gehad of in zijn land erkenning zoekt voor een beroepsziekte. Voor dergelijke arbeidsongevallen- en beroepsziekteverzekering heeft de rapportage van de AI een andere betekenis dan in

Nederland (waar een publieke arbeidsongevallenverzekering ontbreekt en waar de hoogte van de uitkering bij langdurige uitval niet gerelateerd is aan de arbeid).

- *uitzendbureaus*

In de meeste andere landen heeft men een erkenningsstelsel voor uitzendbureaus. Derhalve ontvangt het verbindingsbureau vragen als Nederlandse uitzendbureaus op de buitenlandse arbeidsmarkt opereren.

In 2008 heeft het verbindingsbureau vooral informatie uitgewisseld met Polen, België, Duitsland en Portugal en meer incidenteel met andere Europese landen. De wederzijdse vragen werden gesteld in het kader van nalevingonderzoeken van de AI naar regelgeving aangaande arbeidsvoorwaarden, arbeidstijden, arbeidsverhoudingen (waaronder regels over uitzendarbeid en arbeidscontracten) in de verschillende lidstaten en legaliteit van tewerkstelling. Deze informatie-uitwisseling betreft ambtshulp. Zoals reeds aangegeven zendt de AI de overige vragen door naar andere instanties in Nederland.

2.1.4 Cijfers

In de grensoverschrijdende handhaving gaat het – evenals bij de binnenlandse handhaving – om het nalevingniveau: de mate waarin burgers en bedrijven de verplichtingen nakomen die aan hen worden opgelegd in de regelgeving. Het meten van het nalevingniveau vraagt drie stappen⁵:

- a. selectie van een kernverplichting;
- b. selectie van een indicator (prestatie-indicatoren);
- c. het meten van het feitelijk niveau.

Voor het nalevingniveau wat betreft de arbeidsmarkt zijn als kernindicatoren gekozen:

1. het aantal overtredingen van de WAV (jaarlijks), d.w.z. het niet beschikken over een tewerkstellingsvergunning afgegeven door het UWV Werkbedrijf;
2. het percentage bedrijven in risicosectoren dat niet naleeft (jaarlijks).

Deze cijfers worden gepubliceerd in de jaarverslagen van de AI (en de Integrale Rapportage Handhaving). Het gaat om totaalcijfers en cijfers over enkele specifieke sectoren (land/tuinbouw, horeca, etc.), waarop de inspectie zich richtte. Verder brengt de AI "projectverslagen" uit van inspecties naar de naleving van beide wetten in een specifieke sector.

⁵ Integrale Rapportage Handhaving (2007).

Het aantal inspecties is de laatste jaren toegenomen. In 2006 werd in 23% van de geïnspecteerde bedrijven een overtreding van de WAV geconstateerd, in 2007 18% en in 2008 16%. Ook het gemiddelde aantal illegale tewerkstellingen daalde van gemiddeld 2,1 per boete in 2006, naar 1,4 in 2007 en naar 1,2 in 2008. Dat duidt op een dalende trend en vermoedelijk een verbeterde naleving. Cijfers over (afhandeling van) handhavingvragen uit het buitenland worden niet regulier gerapporteerd.

2.1.5 Evaluatie en ontwikkelingen

Uit het voorgaande blijkt dat de AI, wat betreft grensoverschrijdende handhaving, relatief beperkt afhankelijkheid van informatie van en samenwerking met zusterorganisaties in het buitenland. De controles zijn hoofdzakelijk "binnenlands" en betreffen inleners en uitzendorganisaties in Nederland die arbeidsimmigranten contracteren.

De handhaving van de WML blijkt arbeidsintensiever te zijn dan het toezicht op de naleving van de WAV. Om deze reden is in 2008 het aantal formatieplaatsen uitgebreid, en zijn in dit jaar meer gerichte WML-controles gericht op sectoren waar veel MOE-landers werkzaam zijn.

Verder werkt het verbindingsbureau mee aan de invulling van samenwerkingsafspraken, zoals in 2008 tussen de Poolse en de Nederlandse AI. Ook heeft men ondersteuning geboden aan de realisatie van afspraken in het kader van een MoU tussen Nederland en het Verenigd Koninkrijk, Slowakije, Tsjechië en Portugal, bijeenkomsten hierover van de EU en ten tijde van het Franse EU-voorzitterschap.

Gevraagd naar relevante ontwikkelingen of noodzaak van eventuele aanpassingen in regelgeving en uitvoering worden van de zijde van de AI de volgende aandachtspunten genoemd:

Preventie: het verbindingsnetwerk onder de aandacht blijven brengen

Uit het jaarverslag (2008) van het verbindingsbureau blijkt dat Arbeidsinspecteurs relatief weinig gebruik maken van het verbindingsnetwerk. Dit terwijl collega AIs in Europa verplicht en bereid zijn werkgever, klager en slachtoffer in eigen land te horen. De diensten van het verbindingsbureau zullen daarom ook in 2009 nadrukkelijk onder de aandacht worden gebracht van de inspecteurs.

Controle, opsporing en onderzoek in een politiek gevoelige context

De betrokkenheid van ambassades en de mediabelangstelling voor Europese en internationale verhoudingen zorgen ervoor dat internationale gegevensuitwissel-

ling in een politiek gevoelige context plaatsvindt. Indicaties hiervoor zijn Kamervragen rond concrete zaken waar het verbindingsbureau informatie uitwisselde, debatten in Nederland over verdere openstelling van de arbeidsmarkt en discussies over de ervaringen met de openstelling voor de acht MOE-landen in 2007. Uit het jaarverslag (2008) van het verbindingsbureau blijkt dat men zich bezint op verbetervoorstellen.

Afdoening als aandachtspunt: het innen van boetes

Bij het innen van boetes ervaart de AI een belemmering vanwege het ontbreken van afspraken in Europees verband op dit terrein. In Europees verband zijn weliswaar afspraken gemaakt over het grensoverschrijdend innen van boetes, maar deze zijn slechts van toepassing indien er in principe beroep open staat tegen een opgelegde boete bij een in strafrechtzaken bevoegde rechter (Kaderbesluit 2005/214/JBZ wederzijdse erkenning op geldelijke sancties). Beroep tegen bestuurlijke boetes staat in Nederland echter open bij een in bestuursrechter. Nederland int overigens de boetes ook grensoverschrijdend via het Centraal Justitiele Incassobureau (CJIB), maar kan bij uitblijven geen beroep op andere Europese overheden doen. De discussie hierover ligt stil vanwege de complexiteit van het thema.

Op weg naar inzichtelijker cijfers

Bij de begroting 2010 is er voor gekozen om alleen kengetallen op te nemen en nog niet indicatoren, omdat daarvoor meer inzicht nodig is in de oorzaken van niet-naleving en de mogelijkheden om die oorzaken te beïnvloeden. In het najaar van 2009 wordt een onderzoek gestart naar de oorzaken van niet-naleving.

2.2 SNCU

Met het openstellen op 1 mei 2007 van de grenzen voor werknemers uit Midden- en Oost-Europa (MOE-landen) zijn praktijken van malafide arbeidsbemiddelaars nog niet verdwenen. In opdracht van de SNCU (Stichting Naleving CAO voor Uitzendkrachten) bracht Research voor Beleid in augustus 2008 de malafide praktijken in de uitzendsector in kaart.

Het rapport geeft aan, dat naar schatting meer dan de helft van de arbeidsmigranten die werkzaam zijn als uitzendkrachten door malafide uitzendbureaus worden bemiddeld⁶.

⁶ Research voor Beleid, 2008.

De SNCU is een kleine private toezichthouder (3 personen in 2008) die tot doel heeft de naleving van de cao voor uitzendkrachten te bevorderen en daarop toezicht te houden. De SNCU is door de werkgeversorganisatie in de uitzendbranche (ABU) en de vakbonden (FNV Bondgenoten, CNV Dienstenbond en De Unie) in 2004 in het leven geroepen om misstanden in de sector aan te pakken. De organisatie en haar activiteiten zijn in dit onderzoek opgenomen omdat het – op private basis – handhaving realiseert met enkele internationale aspecten.

2.2.1 Risico's en regelingen

De SNCU houdt toezicht op de naleving van de cao voor uitzendkrachten. Het toezicht dient om malafide praktijken zoals verloningsfraude⁷ en oneerlijke concurrentie aan te pakken. Verder is het toezicht erop gericht om imagoschade voor de branche en de arbeidsmarkt als geheel te voorkomen.

De regelingen waarop het toezicht zich richt, en die door arbeidsbemiddelaars moeten worden nageleefd, zijn de cao voor uitzendkrachten en de CAO Sociaal Fonds voor de Uitzendbranche.

2.2.2 Activiteiten

Ten behoeve van handhaving worden de volgende activiteiten uitgevoerd:

1. Het geven van voorlichting en informatie aan opdrachtgevers, uitzendkrachten en uitzendondernemingen over voorschriften uit de cao's voor uitzendkrachten en de CAO Sociaal Fonds voor de Uitzendbranche. Ook wordt informatie gegeven over andere voorschriften over arbeidsvoorwaarden.
2. Het in samenwerking met andere instanties:
 - bevorderen van de naleving van de cao's voor uitzendkrachten en de CAO Sociaal Fonds voor de Uitzendbranche;
 - toezien op de naleving van de cao's voor uitzendkrachten en de CAO Sociaal Fonds voor de Uitzendbranche volgens in de cao's geldende arbeidsvoorwaarden in samenhang met andere wettelijke bepalingen;
 - toezien op de naleving van arbeidsvoorwaarden die door cao-partijen zijn vrijgesteld.

Met het oog op de naleving verzamelt SNCU meldingen over misstanden in de uitzendbranche, onder andere via werknemers en ondernemingen zelf. Op de website van de organisatie kan men misstanden over arbeidsvoorwaarden of fraude binnen de branche melden (zowel in Nederlands als in het Pools).

⁷ Bijvoorbeeld: het niet correct of volledig uitbetalen van netto uurloon, geen uitbetaling van overuren of onregelmatigheidstoeslag.

De werkwijze bij handhaving bestaat uit de volgende stappen:

1. de SNCU kan elke onderneming die onder de werkingssfeer van de cao's voor uitzendkrachten valt verzoeken om administratieve bescheiden aan te leveren. Ondernemingen zijn verplicht hun volledige medewerking aan de SNCU te verlenen;
2. als er sprake is van voldoende bewijslast controleert de SNCU vervolgens ter plaatse van de onderneming of deze ondernemingen de cao's voor uitzendkrachten integraal naleven;
3. bij geconstateerde gebreken (die niet altijd met opzet, maar ook uit onwetendheid of nalatigheid kunnen zijn ontstaan), wordt in eerste instantie de ondernemingen aangespoord de cao's te volgen;
4. als dat geen resultaat heeft, wordt de onderneming gedagvaard; hierbij wordt medewerking gevorderd, op straffe van een boete (minimaal € 5.000 en maximaal € 100.000);
5. op deze wijze dwingt men via de rechter tot naleving en medewerking;
6. bij constatering van overtreding van de cao's kan de SNCU boetes opleggen. Daarnaast dient terugbetaling van de loonbenadeling aan uitzendkrachten plaats te vinden. SNCU int deze boetes zelf of inning wordt via de rechter afgedwongen.

Het doel en de aard der werkzaamheden brengt met zich mee dat op zich niet sprake is van grensoverschrijdende handhaving: alle controleactiviteiten zijn gericht op bemiddelaars in Nederland. Wel wordt gebruik gemaakt van signalen of informatie van Nederlandse ambassades in het buitenland of van de AI.

2.2.3 Cijfers

In haar jaarverslag en in incidentele persberichten doet de SNCU verslag van haar handhavingactiviteiten.

In juni 2008 werd er melding van gemaakt dat tot dan toe 500 dossiers in behandeling waren (geweest). Bij 131 ondernemingen waren controles uitgevoerd, waarvan bij 68 sprake was van ernstige overtredingen van de cao.⁸ De meest geconstateerde overtredingen betreffen het onjuist of niet toepassen van de regelingen voor vakantie en verlof, vakantiebijslag en netto-uurloon afspraken. Andere overtredingen betreffen geen uitbetaling van overuren of van onregelmatigheidstoelagen.

Verder wordt geconstateerd dat de helft van de ondernemingen, waar overtredingen waren vastgesteld, naderhand de cao wel wordt nageleefd.

⁸ Persbericht SNCU, Cao-politie boekt succes in naleving van de cao voor uitzendkrachten, 19 juni 2008.

In september 2008 had de SNCU inmiddels 2,6 miljoen euro aan boetes opgelegd en ca. 15 miljoen aan loonbenadeling geconstateerd (die de betreffende uitzendbureaus moeten terugbetalen aan de uitzendkrachten).

2.2.4 Ontwikkelingen en evaluatie

De door Research voor Beleid in augustus 2008 uitgebrachte studie geeft verder aan dat (zomer 2008), ten opzichte van voorgaande jaren, het aantal bemiddelaars dat de wet overtreedt gelijk is gebleven (5000), maar het aantal door hen bemiddelde werknemers wel is gestegen (van 80.000 naar 115.000). De Polen vormen de grootste groep (80.000), in mindere mate (15.000) gaat het om Bulgaren en Roemenen.

Naar aanleiding van de uitkomsten van de genoemde studie merkt de voorzitter van de SNCU op dat het probleem groot is en dat "de SNCU het niet alleen kan"⁹. Ook bepleit hij dat de toezichthoudende taak wordt uitgevoerd door de overheid.

SNCU is in 2004 van start gegaan. Bij de opbouw van het apparaat en de dienstverlening heeft men geconstateerd dat het opbouwen van een netwerk een lange adem en veel energie vergt, mede gezien de kleine staf.

SNCU wenst de samenwerking met de AI uit te breiden (nu komt slechts 5% van de signalen van frauduleuze praktijken van de overheid) en zou nauwere samenwerking tussen Nederlandse en Poolse inspectie toejuichen.

Een andere belemmering die wordt geconstateerd is het vinden van de juiste deskundigen bij de belastingdienst (FIOD-ECD). Ook constateert men gebrek aan terugkoppeling vanuit deze organisatie.

Verder zou de SNCU de samenwerking met de AI willen vergroten op het terrein van de voorlichting (Polen).

Voor het najaar van 2009 wil de SNCU een werkconferentie beleggen met andere handhavers, zoals AI, Belastingdienst, SIOD, FIOD en UWV.

⁹ Persbericht SNCU, Malafide bemiddeling uitzendkrachten toegenomen, 22 september 2008.

3 SOCIALE ZEKERHEID: WERKNEMERSVERZEKERINGEN

3.1 Werknemersverzekeringen

UWV voert de werknemersverzekeringswetten uit. Het handhavingsbeleid van UWV is gericht op voorkomen van oneigenlijk gebruik en misbruik en het bevorderen van de spontane naleving van de regels.

Ter bestrijding van grensoverschrijdende uitkeringsfraude worden door de Directie Handhaving verschillende instrumenten ingezet met als doel een gelijkwaardig niveau van handhaving te bereiken als binnen Nederland. Om de grensoverschrijdende gegevensuitwisseling te stroomlijnen en te vervolmaken functioneert binnen de directie Handhaving het IBF (Internationaal Bureau Fraude-informatie). SZW heeft het IBF aangewezen als centraal coördinatiepunt op het terrein van grensoverschrijdende sociale zekerheidsfraude. Het IBF werkt dus niet alleen ten behoeve van UWV, maar ook voor gemeenten en andere instanties die een beroep doen op de dienstverlening.

3.2 Risico's en regelingen

De kernverplichtingen op het terrein van sociale zekerheid betreffen:

1. de inlichtingenverplichting wat betreft situaties die recht, hoogte en of duur van de uitkering betreffen;
2. de re-integratieverplichting, die betrekking heeft op de voorschriften wat betreft inschakeling in het arbeidsproces, deelname aan scholing en medewerking aan re-integratieactiviteiten. WAO- en WIA gerechtigden die buiten Nederland wonen, hebben eveneens recht op ondersteuning bij terugkeer naar de arbeidsmarkt en UWV is verplicht om deze ondersteuning te leveren. Er zijn in het buitenland echter geen re-integratiebedrijven die daartoe gecontracteerd kunnen worden. UWV begeleidt de gerechtigden bij het opstellen van een re-integratieplan. Dat gebeurt meestal schriftelijk. UWV beoordeelt op basis van de ingediende declaratie van kosten (bijvoorbeeld scholing en opleiding) of deze voor vergoeding in aanmerking komen. Vanwege de complexiteit van deze werkwijze, onderzoekt UWV momenteel of er mogelijkheden zijn om samenwerkingsafspraken te maken met zusterorganisaties in het buitenland.

Aangezien de grensoverschrijdende re-integratie zich – afgezien van diverse individuele begeleidingstrajecten – vooral nog in de ontwikkelfase bevindt, blijft deze in dit onderzoek verder buiten beschouwing.

De grensoverschrijdende handhavingstaken van UWV in het kader van de werknemersverzekeringen hebben vooral betrekking op WAO en WIA. Daarnaast vinden er controlewerkzaamheden en informatie-uitwisselingen plaats gericht op het achterhalen van dienstverbanden buiten Nederland van Nederlandse uitkeringsgerechtigden (WW). In alle gevallen gaat het om het in het buitenland achterhalen van niet verstrekte informatie van uitkeringsgerechtigden die recht, duur of hoogte van de uitkering beïnvloeden zoals het verwerven van inkomsten.

3.3 Activiteiten

3.3.1 Preventie en controle

Alle WAO- en WIA-gerechtigden woonachtig buiten Nederland krijgen jaarlijks het zogenaamde 'levensbewijs' toegezonden. Dit formulier dienen zij retour te zenden als zijnde een verklaring voor het nog in leven zijn. Tevens worden zij er jaarlijks op gewezen dat zij eventuele wijzigingen die van belang kunnen zijn voor hun uitkering aan UWV tijdig dienen door te geven. Ter ondersteuning aan deze administratieve controlesystematiek is binnen de directie Handhaving een risicomodel Internationaal ontwikkeld. Op basis van dit risicomodel worden gerechtigden geselecteerd voor het afleggen van controlebezoeken. Deze bezoeken worden verricht door het uit 8 personen bestaande Interventieteam Buitenland (ITB). Daarnaast worden zo veel als mogelijk bestanden uitgewisseld met buitenlandse instanties waarbij een check wordt uitgevoerd of de Nederlandse WAO- of WIA-gerechtigde nog in leven is en of er sprake is van niet opgegeven inkomen (door het verrichten van arbeid of het ontvangen van een uitkering).

Het al eerder genoemde IBF verricht niet zelf onderzoek maar ondersteunt en faciliteert het ITB, andere afdelingen van UWV en externe opdrachtgevers, zoals gemeenten en de SVB, bij het uitvoeren van internationaal onderzoek. Zij doet dit door het onderhouden van een uitgebreid netwerk met zusterorganisatie en overheidsinstanties in binnen- en buitenland. Naast het leveren van de gegevens noodzakelijk voor het vervolmaken van het onderzoek, levert het IBF ook een belangrijke bijdrage aan de administratieve afhandeling van de werkzaamheden van het ITB en van de bestandsvergelijkingen.

Door verschillende activiteiten te ontplooiën probeert UWV een hoog nalevingsniveau te bereiken. Onder hoog nalevingsniveau wordt verstaan de dat verzekerden hun rechten en plichten kennen en daar ook naar handelen. Om ook onder de in het buitenland wonende groep gerechtigden het controlebesef en de nalevingsbereidheid te vergroten:

- is voor deze groep een speciale voorlichtingsbrochure ontwikkeld;
- worden op handhaving gerichte mailings verzonden;
- wordt met enige regelmaat in het UWV blad voor mensen met een WAO-, WAZ-, Wajong, IVA- of WGA-uitkering (Perspectief) aandacht besteed aan de werkzaamheden van het Interventieteam Buitenland en
- zijn in de afgelopen jaren – naast de risicogestuurde huisbezoeken – ook huisbezoeken afgelegd aan klanten die pas kortere tijd (minder dan twee jaar) in het buitenland wonen. Doel hiervan is het verhogen van het controlebesef: "weet dat we in het buitenland ook controleren". Omdat uit onderzoek bleek dat deze groep gerechtigden – pas korte tijd woonachtig in het buitenland – toch nog steeds verrast was over het feit dat UWV ook buiten Nederland controleert, zal de communicatie hierover verder worden geïntensiveerd.

3.3.2 Afdoening

Indien regelovertreding door de klant wordt geconstateerd kan een sanctie worden opgelegd (een waarschuwing of boete). In geval van een benadeling zal tevens een invordering worden ingesteld. De terugvordering van een onverschuldigd betaalde uitkering kan bestaan uit:

- de klant betaalt de openstaande vordering direct of in termijnen aan UWV;
- verrekening met een nog lopende uitkering;
- binnen de EU en verschillende verdragslanden kan ook een beroep worden gedaan op invordering door middel van verrekening met een buitenlandse uitkering;
- buiten de EU wordt eventueel nader onderzoek ingesteld via ambassades.

Bij buitenlandse vorderingen die ontstaan zijn uit fraude is vaak nog sprake van een lopende uitkering van UWV of bestaat er recht op een ouderdomspensioen (AOW) van de SVB. De eerste twee opties worden daarom veel toegepast. Wanneer de klant echter geen relatie meer heeft met UWV of een andere Nederlandse instantie, dan wordt veelal de complexiteit te groot en is de kans op succes gering.

3.4 Samenwerking met het buitenland

Het IBF ontvangt – naast vragen van UWV, SVB en Gemeenten – ook vragen om informatie van instanties uit het buitenland. Het gaat dan vooral om verzoeken uit België, Duitsland, Nederlandse Antillen en het VK. Voor het VK coördineert het IBF ook de werkzaamheden die voortkomen uit het MoU met het Verenigd Koninkrijk.

Het IBF ontvangt ook regelmatig meldingen van de Duitse en Belgische instanties dat er personen met een woonadres in Nederland zijn aangetroffen die in België of Duitsland werkzaam zijn. Het IBF checkt dan of deze mensen bekend zijn in de Nederlandse uitkeringssystemen.

3.5 Cijfers

UWV rapporteert jaarlijks in de Integrale Rapportage Handhaving over de landen die zijn bezocht door het Interventieteam Buitenland en de aantallen mensen die daarbij zijn bezocht. Ook wordt vermeld met welke landen bestandsvergelijkingen zijn uitgevoerd (met circa 16 landen bestaan afspraken, maar de frequentie van de datavergelijkingen is per land verschillend). Tevens rapporteert UWV over de in het betreffende jaar ingestelde bedrag aan terugvorderingen en de boetebedragen voortvloeiend uit de huisbezoeken en de bestandsvergelijkingen.

Uit de in de Integrale Rapportage Handhaving 2007 gemelde cijfers blijkt dat tot aan 2007 als nalevingsindicator werd gehanteerd: de kennis onder uitkeringsgerechtigden over de verplichting om inkomsten uit arbeid op te geven. Hierin werd echter geen onderscheid gemaakt tussen binnenlandse en in het buitenland gevestigde klanten. Momenteel worden als alternatieven overwogen¹⁰: het aantal geconstateerde overtredingen ten opzichte van de totale populatie van verzekerden, alsmede het aantal boetewaardige overtredingen per 100.000 uitkeringsjaren.

3.6 Evaluatie en ontwikkelingen

Uit de evaluatie van de wet BEU in 2005 blijkt dat UWV geen problemen onder vindt bij:

- de medewerking door uitkeringsgerechtigden aan huisbezoeken,
- de uitvraag van bijzondere gegevens (als de opgaaf van het buitenlandse sociale zekerheidsnummer waardoor gerechtigden 'vindbaar' zijn in de buitenlandse systemen) en
- het verlenen van toestemming om gegevens in het woonland op te vragen.

Ook de betrouwbaarheid van de ontvangen gegevens kwalificeert het UWV als goed. Wel is het ingewikkeld om de jaarlijkse winst- en verliesrekeningen van gerechtigden die elders als zelfstandige werken te verkrijgen.

¹⁰ Integrale Rapportage Handhaving 2007, p. 9.

Uiteraard, maar dat geldt ook in Nederland, is het lastiger wanneer uitkeringsgerechtigden in het buitenland zwart werken. Dit is vrijwel niet te detecteren, behalve door toevallige ontdekking tijdens een controlebezoek. Dit komt echter niet vaak voor.

Samenwerking met zusterorganen en overheidsinstanties in het buitenland

Tijdens de evaluatie in 2005 gaf UWV aan dat samenwerking met zusterorganen het beste gaat:

- in landen die handhaving hoog in het vaandel hebben staan;
- bij zusterorganen die een direct belang zien bij goede afspraken;
- bij zusterorganen die goed benaderbaar en hulpvaardig zijn.

Sindsdien heeft UWV de contacten met zusterorganen verder uitgebreid en geïntensiveerd. Daarnaast valt op dat langzamerhand in steeds meer landen de noodzaak van (grensoverschrijdende) handhaving wordt onderkend. Dit heeft een positief effect op de onderlinge samenwerking. Wel benadrukt UWV dat de wet BEU en de daarmee samenhangende afspraken met zusterorganen niet betekent dat er regelmatig contact is met de organen van alle verschillende verdragslanden. De focus blijft liggen op landen die ook al voor de inwerkingtreding van de wet BEU belangrijk waren vanwege het grote aantal gerechtigden dat in de betreffende landen woont.

Grensoverschrijdende handhaving in de praktijk

De controle op in het buitenland wonende gerechtigden door middel van het afleggen van huisbezoeken vindt sinds enige jaren volledig plaats op basis van risicoselectie. UWV geeft aan dit belangrijk te vinden; de selectiecriteria zijn objectief (voorbeelden van wegingsfactoren zijn: hoogte uitkering, levensstandaard in een land, leeftijd gerechtigde in verband met pensioenuitkeringen vanaf 60 jaar in verschillende landen) en de resultaten zijn positief (dank zij een effectieve risicoanalyse is bij 20 tot 25% van de geselecteerde gerechtigden in de afgelopen jaren een kleine of grotere regelovertreiding aangetroffen).

Voor UWV is dus het aantal gerechtigden in een land een belangrijk criterium voor de intensiteit van de contacten met zusterorganen. Een complicerende factor die zich met enige regelmaat voordoet, is het verkrijgen van (veelal fiscale) informatie die niet beschikbaar is bij de zusterorganen en daarom veelal ook niet vallen onder de verdragsafspraken. Daarnaast beroepen veel organen zich op strikte privacywetgeving waardoor geen algemene bestandsvergelijkingen kunnen worden gerealiseerd. In een aantal landen is het wel mogelijk om bestandsvergelijkingen uit te voeren met schriftelijke toestemming van de gerechtigden.

Voorbeelden van landen waarmee bestandsvergelijkingen worden uitgevoerd met nadrukkelijke schriftelijke toestemming van gerechtigden zijn de Verenigde Staten, Verenigd Koninkrijk en Hongarije.

In aanvulling op het bovenstaande ziet UWV als belangrijke aandachtspunten voor de nabije toekomst:

- het verder verbeteren van de samenwerking – gegevensuitwisseling met fiscale autoriteiten zowel binnen als buiten Nederland;
- een actieve rol van het ministerie van SZW ten aanzien van die landen die privacywetgeving of andere redenen (veelal organisatorisch) noemen die samenwerking – veelal bestandsvergelijkingen – tussen uitvoeringsinstellingen belemmeren;
- het nauwkeurig volgen van volumeontwikkelingen in de MOE-landen om eventueel nieuw beleid te ontwikkelen om handhavingrisico's af te dekken.

4 SOCIALE ZEKERHEID: VOLKSVERZEKERINGEN

De SVB is verantwoordelijk voor een tijdige toekenning en stipte betaling van ondermeer de AOW (ouderdomspensioen), de Anw (nabestaandenuitkering) en de AKW (kinderbijslag), ook in het buitenland. Maar de SVB is ook verantwoordelijk voor een rechtmatige uitvoering. Op basis van betrouwbare gegevens moet de SVB het juiste bedrag betalen aan degenen die er recht op hebben. Daarom moet de SVB deze gegevens controleren, fraude voorkomen en bestrijden.

4.1 Risico's en regelingen

De SVB heeft bijna 300.000 klanten in het buitenland; verder heeft zij een groot aantal klanten in Nederland, van wie het uitkeringsrecht mede op grond van gegevens uit het buitenland moet worden vastgesteld. Hoewel het slechts om 5% van het totaal aantal klanten gaat en maar 3% van het geld dat de SVB jaarlijks uitkeert, is handhaving in het buitenland een belangrijk aandachtspunt.

Bij de AOW en Anw gelden als belangrijkste risico's:

- overlijden;
- leefsituatie;
- inkomen van de AOW-partner jonger dan 65 jaar en de Anw-gerechtigde.

Bij de AKW zijn de belangrijkste risico's:

- het voldoen aan de onderhoudsverplichting;
- het al dan niet studerend en/of uitwonend zijn van kinderen.

Handhaving in het buitenland is veel lastiger dan in Nederland, omdat het automatisch verkrijgen van gegevens in de regel niet mogelijk is (buiten SUWI) en de SVB in belangrijke mate afhankelijk is van de mededelingsplicht van de klant. Het uitgangspunt blijft echter dat in het buitenland een aan het Nederlandse niveau gelijkwaardig handhavingniveau wordt nagestreefd.

4.2 Organisatie

De afdeling Internationale Zaken (IZ) van de Directie Bestuurlijke en Strategische Zaken is ondermeer belast met grensoverschrijdende handhavingactiviteiten en werkt hierin nauw samen met de centraal in de organisatie belegde coördinatie handhaving en de afdeling Fraudeonderzoek en Opsporing (F&O).

IZ onderhoudt de contacten met de multi- en bilaterale verdragspartners onder andere met het doel met hen handhavingafspraken te maken.

Tot IZ behoren de bureaus voor sociale zaken in Marokko (mede geaccrediteerd in Tunesië en Kaapverdië), Turkije (mede geaccrediteerd in Israël), Spanje en Suriname, de lokale medewerkers in Indonesië en Zuid-Afrika en het Controle Team Buitenland (CTB). De bureaus, de lokale medewerkers én het CTB leveren een belangrijke bijdrage aan de dienstverlening aan SVB-klienten ter plekke. De bureaus verrichten ook werkzaamheden in opdracht van het UWV, CVZ en de Belastingdienst. Het Controle Team Buitenland verricht onderzoeken in al die landen waar geen attaché of lokale medewerker is gevestigd. Door het leggen van contacten met verbindingsorganen en klantgroeperingen is een groot netwerk ontstaan waarvan bij grensoverschrijdende handhavingactiviteiten gebruik wordt gemaakt.

IZ heeft tevens medewerkers in dienst die zijn geplaatst bij de ambassades in Indonesië en Zuid-Afrika. In Indonesië is een afwijkende methode ingevoerd, waarbij aan de Nederlandse Ambassade verbonden rapporteurs door huisbezoek aan de klant de gegevens controleren; medewerkers bij de ambassade coördineren deze werkwijze. De medewerker in Zuid-Afrika is voor IZ de vooruitgeschoven post voor het onderhouden van de contacten met het Zuid-Afrikaanse verbindingsorgaan (SASSA) en het met hen opstellen van een handhavingprotocol.

4.3 Activiteiten

De handhavingactiviteiten van de SVB worden – ook in grensoverschrijdende situaties – onderverdeeld in preventie, detectie en sanctionering.

4.3.1 Preventie

De SVB onderscheidt drie activiteiten om onrechtmatigheden te voorkomen:

- a. *Advisering*
Het voorkomen van onrechtmatigheden begint bij het zorg dragen voor handhaafbare wetgeving. Als nieuwe of gewijzigde wetgeving voorbereid wordt, krijgt de SVB in haar zogeheten uitvoeringstoets de gelegenheid te wijzen op de uitvoerings- en handhavingaspecten daarvan.
- b. *Voorlichting*
Doorgeven wijzigingen
Om onrechtmatigheden te voorkomen moeten de SVB-klienten weten wat hun plichten zijn. De SVB informeert haar klienten in brochures en formulieren over deze verplichtingen. Aan de hand van onderzoek onder klienten, er-

varingen uit de gevalsbehandeling en specifieke handhavingonderzoeken wordt deze informatie waar nodig verbeterd. Ook op de internetsite van de SVB zijn de verplichtingen te lezen.

Internationale Nieuwsbrief

Klanten in het buitenland ontvangen tweemaal per jaar de nieuwsbrief "SVB.nl". Hierin wordt standaard aandacht besteed aan de verplichtingen van klanten en de gevolgen van het niet nakomen van die verplichtingen. Verder wordt regelmatig aandacht gegeven aan handhavinggevoelige zaken als inkomen en leefsituatie.

Digitale voorlichting

Ook op de internetsite van de SVB staat informatie over de verplichtingen van klanten en de handhavingactiviteiten door de SVB.

Persoonlijke voorlichting

De bureaus houden spreekuur voor klanten en verzorgen voorlichtingsdagen voor klanten én uitvoeringsinstanties. Het CTB geeft tijdens huisbezoeken voorlichting aan klanten en verzorgt indien gewenst in samenwerking met het verbindingsorgaan of de Nederlandse ambassade voorlichting aan klantgroepen.

Uitkeringspecificatie AOW/Anw

De specificatie wordt gestuurd in een maand waarin het bedrag van de uitkering afwijkt van het bedrag van de maand daarvoor. Met de uitkeringspecificatie wordt de klant geïnformeerd over de gewijzigde uitkering en realiseert de SVB ook extra contactmomenten met klanten, die gebruikt kunnen worden om de preventieve handhaving te versterken door de klant nog eens op de voor hem geldende verplichtingen te wijzen.

c. *Fraudealertheid*

De SVB kan fraude ook voorkomen door er voor te zorgen dat mogelijke fraude tijdig wordt gesignaleerd. De SVB-medewerkers zijn er op getraind alert te zijn op fraude en ook de inrichting van het uitvoeringsproces is zodanig dat fraude zoveel mogelijk wordt voorkomen of zo snel mogelijk wordt ontdekt. Nieuwe handavingsaspecten en gevallen uit de praktijk worden in leercirkels besproken.

4.3.2 Detectie

Voor het onderzoek van specifieke handhavingrisico's en individuele onrechtmatigheden met betrekking tot grensoverschrijdende handhaving wendt de SVB de volgende middelen aan.

a. *Levensbewijs en herhalingsonderzoek inkomen*

De SVB vraagt jaarlijks van alle in het buitenland wonende klanten een levensbewijs. Indien van toepassing stelt de SVB ook jaarlijks een inkomensonderzoek in. Om slimmer en specifieker de klant in het buitenland te kunnen bedienen heeft de SVB een analysemodel ontwikkeld dat op basis van land- en klantspecifieke eigenschappen de aard, vorm en frequentie van de in te zetten handhaving- en klantcommunicatiemiddelen bepaalt. Het is mogelijk dat de SVB de frequentie waarmee het levensbewijs en een opgave van de inkomsten wordt gevraagd in de nabije toekomst aanpast, afhankelijk van de daadwerkelijke omvang van het risico. Klanten worden daarmee alleen wanneer het efficiënt of effectief is met deze handhavinginstrumenten geconfronteerd. Door de verminderde aantallen zal er meer aandacht kunnen uitgaan naar de meer risicovolle gevallen.

b. *Bureaus voor sociale zaken*

De bureaus hebben belangrijke taken op het terrein van handhaving en het fungeren als frontoffice-taak voor de SVB, UWV, CVZ en belastingdienst in de desbetreffende landen. De bureaus onderhouden de contacten met instellingen, houden spreekuur voor klanten en geven voorlichting en verzorgen voorlichtingsdagen.

De handhavingsactiviteiten zijn divers. De bureaus verrichten vermogensonderzoeken voor het UWV/IBF. Met ingang van 2010 worden de bureaus ook verantwoordelijk voor vermogensonderzoeken van AOW-gerechtigden met een bijstandsuitkering en mogelijke vermogensbestanddelen in die landen. Daarnaast verrichten zij steekproefonderzoeken en ad-hoc onderzoeken onder klanten van de SVB en het UWV. Door middel van gerichte onderzoeken helpen zij bij onderzoeken die moeten uitwijzen of risico's die in theorie bestaan ook daadwerkelijk aanwezig zijn. Bij gebleken risico's verrichten de attachés extra controles. Tevens coördineren zij voor het UWV de WAO-keuringen. De attaché en medewerkers van de bureaus zijn in dienst van de SVB. Hun positionering stelt hen in staat goede contacten te leggen met instanties om daarmee hun werk ter plekke zo optimaal mogelijk te verrichten.

c. *Controle Team Buitenland*

Het Controle Team Buitenland (CTB) van de SVB verricht handhavingonderzoeken in het buitenland door zowel klanten als lokale instanties te bezoeken. Aan de hand daarvan wordt een oordeel gegeven over de rechtmatigheid van de uitkeringen én de kwaliteit van de dienstverlening naar die landen en over de mogelijkheden deze te verbeteren. Het CTB verricht, naast jaarlijkse onderzoeken in België en Duitsland in samenwerking met F&O, gemiddeld vijf onderzoeken per jaar.

Ter voorbereiding van ieder onderzoek wordt een risicoanalyse van de klantenpopulatie in het te bezoeken land gemaakt. Vervolgens vindt een steekproefsgewijze selectie plaats en wordt per klant een onderzoeksdossier samengesteld met relevante informatie. Het verbindingsorgaan en de Nederlandse ambassade worden benaderd om vooraf logistieke zaken mee door te nemen en met hen ter plekke de eerste resultaten van het onderzoek door te spreken en nadere afspraken te maken.

Het CTB bezoekt door middel van een huisbezoek een representatief aantal klanten steekproefsgewijs. De onderzoeken hebben vooral betrekking op handhavinggevoelige gegevens als inkomen en leefsituatie. De wijze van onderzoek is mede afhankelijk van de risico's, de onderzoeksmogelijkheden en de medewerking van lokale instanties.

In welke landen onderzoek wordt verricht wordt bepaald aan de hand van de omvang van het klantenbestand, de met de uitkeringen gemoeide (handhavinggevoelige) geldstroom en de gebleken handhavingsrisico's. Naast de EU- en verdragslanden, waar grote aantallen SVB-klanten wonen, komen ook de landen waarmee BEU-verdragen zijn gesloten, waar in het algemeen kleine klantpopulaties wonen, proportioneel aan de beurt voor onderzoek. Op grond van de wet BEU worden uitkeringen alleen in het buitenland betaald als de rechthebbende in een land woont waarmee Nederland een verdrag heeft gesloten over de controle van die uitkeringen.

De SVB heeft een standaard controle- en verificatiemethode ontwikkeld die in het buitenland, zo nodig en zo mogelijk, kan worden toegevoegd als aanvulling op de bestaande controles. De methode houdt in dat aan de bestaande controles een validatieprocedure wordt toegevoegd. Een centrale instantie in het betrokken land staat dan in voor de juistheid en betrouwbaarheid van de controles. In 13 landen is de standaardmethode inmiddels ingevoerd. Het CTB monitort of de gemaakte handhavingafspraken worden nagekomen en of de overeengekomen methode een toegevoegde waarde heeft. Het CTB monitort de onderzoeksresultaten en legt haar bevindingen vast in een rapportage waarin conclusies en aanbevelingen worden gedaan.

d. *Gegevensuitwisseling*

De afdeling IZ onderhoudt contacten met de verbindingsorganen van de landen waar SVB-klanten woonachtig zijn. Onderwerpen als gegevensuitwisselingen en bestandsvergelijkingen staan hoog op de agenda. De SVB is met de verbindingsorganen van een aantal landen, waaronder Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, Australië en de Scandinavische landen, een gegevensuitwisseling gestart.

Deze uitwisseling van gegevens, voornamelijk op het terrein van overlijden en inkomen, beoogt actuele informatie zo snel mogelijk uit te wisselen.

4.3.3 Sanctionering

Als de SVB vaststelt dat een persoon ten onrechte een uitkering heeft ontvangen kan de SVB ook in grensoverschrijdende situaties dit sanctioneren door een terugvordering in te stellen, een administratieve sanctie op te leggen en door opsporing en aangifte van fraude. De SVB maakt haar handhavingprestaties inzichtelijk aan de hand van een aantal indicatoren. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen nationale en grensoverschrijdende situaties. Wel leveren de bureaus voor sociale zaken jaarlijks en het CTB per onderzoek cijfermateriaal over verrichte onderzoeken. Zie paragraaf 4.3.

4.4 Cijfers

De bureaus en het CTB rapporteren jaarlijks c.q. per onderzoek over de behaalde onderzoeksresultaten.

4.4.1 Bureaus voor sociale zaken

In hun management rapportages doen de bureaus verslag over hun uiteenlopende handhavingsactiviteiten. Deze zijn dermate veelomvattend – handhavingsonderzoeken SVB en UWV, vermogensonderzoeken in het kader van de WWB, herkeuringen WAO – dat het te ver voert om deze hierin op te nemen. Ze worden verwerkt in de jaarlijkse rapportages handhaving.

4.4.2 Controle Team Buitenland

Na het onderzoek maakt het CTB een gedetailleerde rapportage van de resultaten van het onderzoek. Tevens worden de “niet akkoord” gevallen en de gevallen waarin nog nader onderzoek moet worden verricht aan de desbetreffende SVB-vestiging overgedragen om verder af te handelen. Als het resultaat van de nadere onderzoeken tot een definitieve bevinding heeft geleid, worden de definitieve resultaten in een supplement op de eerder verschenen rapportage weergegeven. Vanaf het van start gaan van het CTB tot 2009 zijn 24 landen – waarvan sommige landen meerdere malen – bezocht.

**Tabel 4.1 CTB handhavingsresultaten 2001 – 2007
stand per 27 januari 2009**

| Jaar | Gegevens | Totaal |
|------------------------------|----------|--------------|
| Eindtotaal Som van TV | | 2.623.651,34 |
| Eindtotaal Som van Besparing | | 5.115.444,70 |

4.5 Evaluatie en ontwikkelingen

De SVB is van mening dat een 100% handhaving in het buitenland tegen acceptabele kosten/baten niet is te realiseren. Dat neemt niet weg dat door de inspanningen van de bureaus en het CTB een helder beeld is ontstaan waar zich de risico's voordoen en hoe die te voorkomen of te bestrijden.

Een continue voorlichting aan klanten in het buitenland blijft geboden. De samenwerking met andere verbindingsorganen op het terrein van bestandsvergelijking en gegevensuitwisseling blijft hoog op de agenda staan.

Om slimmer en specifiekere de klant in het buitenland te kunnen bedienen heeft de SVB een analysemodel ontwikkeld dat op basis van land- en klantspecifieke eigenschappen de aard, vorm en frequentie van de in te zetten handhaving- en klantcommunicatiemiddelen bepaalt. Dit analysemodel zal de komende jaren verder worden uitgewerkt.

5 GRENSOVERSCHRIJDENDE HANDHAVING EN BIJSTAND

5.1 Inleiding

Het handhavingsbeleid bij gemeentes is nog grotendeels in ontwikkeling, sinds de invoering van de WWB (2004). Inmiddels is een Handhavingsprogramma 2007-2010 afgesproken in overleg met Divosa en VNG, dat thans wordt geïmplementeerd. Elke gemeente dient ondermeer een handhavingsplan op te stellen met concrete doelen en indicatoren van gemeentelijk beleid.

Onderdelen daarvan moeten zijn:

- de in te zetten controle- en opsporingsinstrumenten;
- inpassing van handhaving in gemeentelijke datahuishouding;
- inbouwen van risicostructuren;
- deskundigheidsbevordering van medewerkers.

Aangezien “vermogen” en “inkomen” het recht op bijstand beïnvloeden, dienen gemeenten ook verificatie over de landsgrenzen uit te (doen) voeren.

5.2 Activiteiten

Voor de uitvoering van de grensoverschrijdende handhavingactiviteiten in het kader van de WWB staan de gemeenten twee mogelijkheden ter beschikking:

- a. zelf de handhavingstaken ter hand nemen en nagaan of een uitkeringsgerechtigde over inkomen of vermogen in het buitenland beschikt;
- b. het Internationaal Bureau Fraude-informatie (UWV) daartoe advies te laten geven of opdracht te verlenen, dat deze werkzaamheden bovendien kosteloos uitvoert.

Omdat het voor gemeenten vaak niet duidelijk is tot welke instantie in het buitenland men zich moet wenden en het door buitenlandse instanties niet altijd op prijs wordt gesteld wanneer zij door een groot aantal verschillende – voor hen onbekende – partijen worden benaderd, is de mogelijkheid voor gemeenten gecreëerd om een beroep te doen op het IBF. Steeds meer gemeenten maken gebruik van deze mogelijkheid.

5.2.1 Preventie

Onderdelen van de preventie kunnen zijn: voorlichting en advies (door IBF) over: fraudesignalen, fraudeconstructies, veranderde internationale regelgeving, trends, etc. Deze activiteiten worden ondersteund door analyse van verzoeken, het formuleren van risicofactoren en -profielen en voorlichting over risicolanden.

In de voorlichting spelen de presentaties door het IBF aan (groepen van) gemeenten een belangrijke rol. Deze presentaties worden gegeven op verzoek van geïnteresseerde gemeenten of op uitnodiging door het IBF zelf: gemeenten die op grond van de verwachtingen (bijvoorbeeld een grote bijstandpopulatie) of de geografische ligging (de grensstreek) weinig of geen onderzoeksvragen uitzetten bij het IBF worden actief benaderd. Ook heeft het IBF sinds 2007 een elektronische nieuwsbrief voor gemeenten beschikbaar. Als gevolg hiervan dienen steeds meer gemeenten een verzoek tot ondersteuning in bij het IBF.

Door het IBF is benadrukt dat overigens ook veel winst te behalen valt door een actieve voorlichting door de gemeente aan de cliënt zelf dat inkomen en vermogen in het buitenland moet worden gemeld en dat gemeenten hier ook expliciet naar vragen in gesprekken en in het inlichtingenformulier.

5.2.2 Controle, opsporing en onderzoek

Gemeenten bepalen zelf op welke manier ze grensoverschrijdende controle willen (laten) dat doen, bijvoorbeeld:

- a. door gebruik te maken van risicoprofielen;
- b. signaal gestuurd te controleren, bijvoorbeeld naar aanleiding van informatie van de cliënt zelf of informatie van een derde; door een anonieme melding of op grond van gegevens uit een onderzoek door de sociale recherche.

Gemeenten kunnen IBF inschakelen voor:

- a. administratief onderzoek: om gegevens te controleren of op te vragen, bijvoorbeeld NAW-gegevens, gegevens uit openbare (handels)registers, informatie over (natuurlijke) personen, verificatie van controlegegevens;
- b. onderzoek ter plaatse, bijvoorbeeld onderzoek naar verzwegen inkomen of vermogen.

Aanvragen van gemeenten tot het doen van administratief onderzoek in het buitenland worden allereerst door het IBF beoordeeld; vervolgens stuurt men de onderzoeksvraag met alle relevante gegevens door naar hun contactpersoon in het buitenland. De van deze functionaris ontvangen rapportage uit het buitenland wordt door het IBF vervolgens doorgestuurd naar de betreffende gemeente.

Voor het raadplegen van *openbare bronnen* bestaan over het algemeen geen belemmeringen (kadasters, registers van Kamers van Koophandel, internationaal handelsregister). De toegang tot niet-openbare bronnen (bijvoorbeeld inkomens- en uitkeringsgegevens, bevolkingsregisters) is alleen mogelijk in geval van afspraken met het betreffende land. Omdat slechts met een enkel land afspraken zijn gemaakt, heeft het IBF dit aangekaart als belangrijk zorgpunt bij het ministerie.

Een tweede vorm van onderzoek in het buitenland bestaat uit *waarnemingen ter plaatse*. Dit doet IBF niet zelf, maar zij faciliteert bij de uitwisseling van gegevens door een locale deskundige in te schakelen. Als bijvoorbeeld op de Nederlandse Antillen en Aruba door de Nederlandse vertegenwoordiging aldaar onroerend goed wordt aangetroffen, wordt een plaatselijke makelaar ingeschakeld om de waarde hiervan te bepalen. Met name in Turkije, Marokko, het Verenigd Koninkrijk, Spanje, Suriname en de Nederlandse Antillen en Aruba heeft het IBF ervaring opgedaan met onderzoeken naar inkomen en vermogen. Maar onderzoeken in minder gangbare landen worden eveneens in behandeling genomen.

5.2.3 Afdoening

Met de invoering van de WWB heeft de gemeente de bevoegdheid gekregen tot terugvordering en incasso van onterecht genoten bijstand en zo nodig het beëindigen of wijzigen van uitkeringsrechten (administratiefrechtelijk traject). Indien de gemeente wil overgaan tot incasso (beslaglegging van het onroerend goed in het buitenland om zo de ontstane vordering te innen), kan het IBF verwijzen naar een advocaat ter plaatse en adviseren bij het leggen van conservatoir of executoriaal beslag. De (soms hoge) kosten die samenhangen met de beslagprocedure (honorarium van de verplichte advocaat ter plaatse, vertaling van officiële stukken) zijn voor rekening van de gemeenten. Tot nog toe is – behalve in Turkije – nog weinig ervaring opgedaan met deze maatregelen.

5.2.4 Cijfers

Gezien de opbouwfase van het gemeentelijk (grensoverschrijdende) handhavingsbeleid is de statische informatie nog zeer beperkt. Het IWI constateerde in 2002, nog voor de invoering van de WWB, dat slechts tien procent van de gemeenten (geen grensgemeenten) wist hoeveel grensoverschrijdende fraudegevallen waren opgespoord in de jaren 2000 tot en met 2002. Over de totale omvang (en vormen) van deze fraude kan geen betrouwbare uitspraak worden gedaan, zo concludeert het IWI in haar rapport. Weliswaar publiceert het CBS ten aanzien van controle en onderzoek over door gemeenten geconstateerde bijstandsfraudestatistiek (aantal fraudegevallen, totaal fraudebedrag, gemiddeld fraudebedrag), maar hierin wordt geen onderscheid gemaakt naar binnenlandse en grensoverschrijdende fraude. Wegens gebrek aan gegevens is er verder weinig bekend over de ontwikkelingen sinds het verschijnen van het IWI-rapport.

Dit geldt niet voor die gemeenten die het IBF hebben ingeschakeld. Informatie is beschikbaar over de controle- en onderzoeksactiviteiten die het IBF op verzoek van gemeenten uitvoert. In 2007 ontving het IBF 770 verzoeken van Nederland-

se gemeenten over dienstverbanden, inkomen, uitkeringen en vermogen¹¹. Verder worden gegevens gerapporteerd over aantal uitgevoerde onderzoeken (naar land), getraceerd vermogen (idem).

5.2.5 Evaluatie en ontwikkelingen

Op basis van de toenemende werkzaamheden voor gemeenten geeft het IBF een aantal aandachtspunten geconstateerd:

- a. De ene gemeente is meer “handhavingsminded” dan de andere. Niet alleen de sociale recherche moet het nut inzien, er moet ook bestuurlijk draagvlak voor zijn.
- b. Gemeenten leggen vaak het accent op “vermogen” in het buitenland en geven minder aandacht aan het risico dat bijstandsgerechtigden over de grens aan het werk kunnen zijn.
- c. het IBF werkt samen met Regionale Coördinatiepunten Fraudebestrijding. Per regio blijkt de problematiek vaak verschillend te liggen (bijvoorbeeld bij grensgemeenten anders dan bij G4-gemeenten).
- d. Bij gemeenten kan de bekendheid met de diensten van het IBF verder worden verbeterd nu de doorlooptijden van de onderzoeken door IBF steeds korter worden en bij veel gemeenten is nog niet doorgedrongen dat de dienstverlening door het IBF gratis is.
- e. IBF constateert dat men – door het ontbreken van verdragen en afspraken – veelal nog afhankelijk is van de welwillendheid in het andere land. Vanuit Nederland (SZW) zal nog meer dan tot op heden de grensoverschrijdende samenwerking op het terrein van de Bijstand op de internationale kaart moet worden gezet.

¹¹ Integrale Rapportage Handhaving, 2007.

6 GRENDOERSCHRIJDENDE HANDHAVING: EEN AANTAL ASPECTEN NADER BEKEKEN

6.1 Inleiding

In de voorgaande hoofdstukken is een overzicht gegeven van de actuele uitvoering van het grensoverschrijdende handhavingsbeleid op het terrein van arbeidsmarkt, werknemers- en volksverzekeringen en bijstand. Documentatie van en interviews met deskundigen bij betrokken organisaties geven een actueel beeld van de werkzaamheden die men uit voert, de problemen waar men tegen aanloopt, alsmede de wensen en suggesties voor een verbetering van de grensoverschrijdende handhaving. In een workshop naar aanleiding van het concept rapport konden in een open sfeer voorwaarden voor een toekomst bestendig grensoverschrijdend handhavingsbeleid worden verkend. In dit hoofdstuk komen de onderzoekers terug op een aantal observaties.

Daarbij zullen we aandacht besteden aan:

- de stand van zaken in de grensoverschrijdende handhaving, toegespitst op de export van uitkeringen;
- de wettelijke context: ervaringen en suggesties ten aanzien van de EU-regelingen, de bilaterale coördinatieverdragen, de BEU-verdragen en de MoU's;
- de concrete activiteiten die met het oog op de naleving worden uitgevoerd en mogelijke verbeterpunten.

Dit hoofdstuk geeft primair enkele observaties en analyses van de onderzoekers weer.

6.2 Een totaalbeeld

Op basis van de documentatie, interviews en workshop komt het beeld naar voren dat de grensoverschrijdende handhaving stevig op de rails staat in Nederland: de beschikbare instrumenten (preventie, onderzoek en afdoening) worden gericht ingezet, risicoanalyses maken het mogelijk de aandacht op specifieke risicogroepen en -landen te richten en een eigen onderzoeksapparaat en samenwerking met zusterorganisaties in diverse landen laten concrete resultaten zien.

Daarbij dient tegelijkertijd te worden opgemerkt dat 100% grensoverschrijdende handhaving niet volledig nagestreefd kan worden als men handhavingkosten in het oog wil houden: grensoverschrijdende handhaving heeft een prijskaartje dat duurder is dan handhaving binnen Nederland, en tevens gerelateerd dient te worden aan de aantallen uitkeringen of cliënten waar het om gaat. Dienaangaande heeft de brede toepassing en verfijning van het risicoanalyse-instrument er toe

geleid, dat de beschikbare middelen (budgetten en mensen) optimaal lijken te worden ingezet.

De bovenstaande constateringën gelden vooral met betrekking tot de werknemers- en volksverzekeringen. Wat betreft grensoverschrijdende handhaving in de bijstand dient nog een aantal stappen te worden gezet. Met name is nog steeds onduidelijk wat die (vele) gemeenten, die geen gebruik maken van de diensten van het IBF, dienaangaande ondernemen en met welke resultaten.

6.3 Het wettelijk kader

In het tweede Handhavingsprogramma 2007-2010 van het ministerie van SZW worden de doelstellingen van het grensoverschrijdende handhavingsbeleid omschreven als effectieve bestrijding van illegale arbeid, ontduiken van arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden, en van het ontwijken van de verzekeringsplicht, belasting- en premieafdracht. Daarbij gelden als uitgangspunten van het handhavingsbeleid dat preventie beter is dan genezen, dat signalering en onderzoek effectief moet zijn, en dat overtredingen niet mogen lonen.

Het ministerie realiseert zich de beperkingen van de vigerende EU en BEU-afspraken. Derhalve wordt aangegeven dat het streven van het ministerie er op gericht is handhavingovereenkomsten af te sluiten over het geheel van de wetgeving waar het ministerie van SZW verantwoordelijk voor is. Een prioriteit hierbij zijn afspraken over bijstandsfraude. Aangezien het gemeentelijke niveau niet Europees is geregeld, wil het ministerie nagaan op welke terreinen en met welke gesprekspartners nadere bilaterale afspraken gemaakt kunnen worden. Behalve goede afspraken met de autoriteiten van de betrokken lidstaten dient er verder een deugdelijk netwerk van informatiestromen en contacten tot stand te komen. Een MoU kan daarbij dienstig zijn, daar het ook vaak een regelmatige contact impliceert over de voortgang van de samenwerking.

Door deze verkenning kunnen we de visie op wettelijke peilers (ten dele) spiegelen aan de ervaringen van degenen die thans de grensoverschrijdende handhaving uitvoeren:

- a. Vanuit de uitvoering wordt er op gewezen, dat de Nederlandse wetten zeer gedetailleerd zijn en dat bij het maken gemakkelijk wordt aangenomen dat de voorgestelde handhaving ook (zo) in het buitenland kan plaats vinden. In de praktijk valt dat tegen en stuit de uitvoering op juridische, organisatorische en culturele barrières. De suggestie wordt gedaan om bij het wetsontwerp-

traject de handhavingsorganen intensiever te betrekken en (weer) een “internationale toets” op handhaafbaarheid in te voeren.

- b. Een concreet voorbeeld betreft het automatisch ook aan cliënten in het buitenland toekennen van “toeslagen”, die in eerste instantie alleen voor Nederland gelden. Het valt te overwegen om dergelijke rechten (exporteren van toeslagen) voor cliënten in het buitenland buiten beschouwing te laten. Immers de voorwaarden waaraan in Nederland voldaan moet worden voor een toeslag ontbreken vaak, laat staan dat ze elders toetsbaar zijn.
- c. Verder zou geaccepteerd moeten worden, dat een gedetailleerde regelgeving en grensoverschrijdende handhaving gericht op “alle cliënten in alle buitenland” tot onevenredig grote kosten kunnen leiden. De huidige werkwijze met identificatie van risicogroepen en -landen en diverse vormen van onderzoek en afdoening functioneert goed, en heeft een redelijke kosten-batenverhouding.
- d. Een suggestie uit het veld willen we graag doorgeven: een instrument dat de handhaafbaarheid van uitkeringsregelingen ten goede doet komen is het “afkopen” van uitkeringsverplichtingen. Een dergelijke werkwijze wordt – met het oog op de verzekeringssystematiek achter de Nederlandse uitkeringen en het gelijkheidsbeginsel – niet wenselijk geacht; het kan evenwel het potentieel aan te onderzoeken gevallen verminderen voor zover het gevallen buiten de EU betreft.
- e. Tenslotte blijkt dat de waarde van MoUs kan worden vergroot, als bij problemen met bepaalde landen het ministerie van SZW tijdig wordt ingeseind en deze snel het betreffende land kan aanspreken.

Naast deze algemene constatering werden ten aanzien van enkele specifieke handhavingsrisico’s vanuit het veld enkele aanbevelingen en ervaringen genoemd. “Leefvorm” blijkt in sommige landen moeilijk toetsbaar. De vraag kan gesteld worden of voor de toetsing niet meer objectieve criteria kunnen worden ontwikkeld. Ook de definitie van “gezamenlijke huishouding” is breed en elders lastig toetsbaar; anderzijds is een strikte definitie “burgerlijk huwelijk” elders wel handhaafbaar, maar die geeft in Nederland problemen. Vanzelfsprekend vraagt een eventuele herbezinning op deze – door de grensoverschrijdende handhavers gesignaleerde – toetsingsaspecten nadere studie (onder andere in verband met het vermijden van rechtsongelijkheid).

6.4 De handhavingsactiviteiten

Preventie

Op drie van de vier onderzochte regelingen is de voorlichting aan klanten of werkgevers tot een substantieel onderdeel van handhavingsmaatregelen uitgegroeid, waarbij een ruime variatie aan instrumenten wordt ingezet (elektronisch, huisbezoek, etc.). Dit leidt tot een hoge graad van bekendheid bij cliënten met rechten en (inlichtings)verplichtingen, zoals de Integrale Rapportage Handhaving laat zien.

Ten aanzien van de bijstand ligt de situatie anders. Ondanks de inspanningen van het IBF en Stimulansz is op het terrein van de bijstandshandhaving nog een inhaalslag te maken qua voorlichting aan en bewustwording van gemeentebesturen en cliënten.

Internationale samenwerking en gegevensuitwisseling

Verordening 1408/71 bevat een samenwerkingsverplichting voor de lidstaten om alle gegevens uit te wisselen die nodig zijn ter uitvoering van de verordening. Diverse deskundigen wijzen er op dat deze verplichting ruim geformuleerd is, waardoor sommige landen het enkel als plicht tot gegevensuitwisseling voor het vaststellen van het recht op een uitkering interpreteren. Nederland daarentegen meent dat deze gegevens ook benut mogen worden voor controle, doch diverse landen zien daar onvoldoende rechtsbasis in. Daarnaast blijkt, ondanks de EU richtlijn, de (interpretatie van) de nationale privacywetgeving een daadwerkelijk obstakel te kunnen vormen voor gegevensuitwisseling met een ander land. Zoals reeds werd aangegeven blijft het verkrijgen van inzicht in loon- en belasting gegevens van in het buitenland wonende cliënten lastig. Alleen in het geval van Duitsland worden rechtstreeks van de belastingdienst gegevens verkregen, zonder machtiging van klanten.

Ten aanzien van de grensoverschrijdende samenwerking wordt verder vastgesteld:

- a. samenwerking met minder actieve of bereidwillige partners zou wellicht verbeterd kunnen worden als "wisselgeld" beschikbaar is, en men vanuit Nederland tegemoet kan komen wat betreft wensen van het partnerland op ander (SZW) terrein;
- b. een gunstige ontwikkeling is dat in EU-verband de samenwerking bij handhaving als steeds belangrijker wordt gezien.

Afdoening

Bij het innen van boetes ervaart de AI een belemmering vanwege het ontbreken van afspraken in Europees verband op dit terrein. Er zijn weliswaar afspraken

gemaakt over het grensoverschrijdend innen van boetes, maar deze zijn slechts van toepassing indien er in principe beroep open staat tegen een opgelegde boete bij een in strafzaken bevoegde rechter (Kaderbesluit 2005/214/JBZ wederzijdse erkenning op geldelijke sancties). Beroep tegen bestuurlijke boetes staat in Nederland echter open bij een bestuursrechter. Nederland int overigens de boetes ook grensoverschrijdend via het Centraal Justitieel Incassobureau, maar kan bij uitblijven geen beroep op andere Europese overheden doen.

Verder geven ook SVB en IBF/UWV aan dat terugvordering of verrekening van onrechtmatig verkregen uitkeringen met buitenlandse uitkeringen in veel landen problematisch is en meestal weinig oplevert. De uitvoerders geven aan zich niet bij deze situatie neer te leggen.

6.5 Perspectieven

Tenslotte kunnen een viertal thema's worden aangegeven die relevant zijn voor de toekomstige inzet en resultaten van grensoverschrijdende handhaving.

De praktijk is weerbarstig en vraagt een lange adem

De handhavingsverdragen in het kader van de Wet BEU alsmede MoU's kunnen de uitvoering door Nederlandse handhavingautoriteiten (AI, UWV en SVB) goed faciliteren. De implementatie (invoering van procedures, formulieren, een functionerend netwerk, daadwerkelijke medewerking) is echter een kwestie van lange adem. Bilaterale afspraken zijn een goede voorwaarde voor samenwerking en gegevensuitwisseling maar de praktijk wordt sterk bepaald door factoren als: de (politieke) bereidheid gevolg te geven aan de afspraken, prioriteit van handhaving bij de buitenlandse zusterorganen, privacywetgeving en de administratieve infrastructuur van een land. Alsmede – waar nodig – de inzet van SZW bij gebrek aan buitenlandse medewerking.

Samenwerking binnen Nederland

In het handhavingsprogramma 2007-2010 wordt het voornemen geuit de samenwerking tussen Nederlandse handhavingspartners te verbeteren. "Het blijkt een uitdaging om de samenwerking tussen een zo groot aantal handhavingspartners soepel te laten verlopen" (SZW, 2006, pag. 45). Uit de interviews komt naar voren dat deze uitdaging nog steeds bestaat. Terwijl enerzijds UWV, SVB en AI goed te spreken zijn over onderlinge samenwerking, zijn er ook signalen dat de samenwerking met andere actoren minder soepel loopt. Door enkele organisaties (SNCU, AI) wordt in dat verband de FIOD-ECD genoemd, die weinig of geen feedback geeft op doorgegeven vragen of gegevens uit het buitenland.

Naar nieuwe grensoverschrijdende handhavingsthema's en -partners?

Door sommige informanten werd er tijdens het onderzoek op gewezen dat een enkele verplichting zich nog onttrekt aan het internationale handhavingsbeleid. Daarbij doelt men op de verplichting tot re-integratie, die in het kader van de arbeidsgeschiktheidsregelingen geldt. Verder werd gesuggereerd dat het wenselijk is ook samenwerking met buitenlandse belastingdiensten in de verdragen op te nemen.

Cijfermatig inzicht

De handhavende organen brengen cijfers uit over de ingezette maatregelen; een aantal daarvan is ook opgenomen in de Integrale Rapportage Handhaving. Daarbij gaat het enerzijds om de jaarlijkse inschatting van het nalevingniveau, zoals bijvoorbeeld tot uitdrukking komend in de mate van bekendheid onder klanten van de inlichtingenverplichtingen.

Daarnaast rapporteren de handhavende organen een aanzienlijk aantal prestatie-indicatoren. Uit het overzicht van thans beschikbare cijfers (zie bijlage 1) blijkt dat – vooral op het terrein van de uitkeringen – een betrouwbaar beeld van de ondernomen handhavingactiviteiten, geconstateerde overtredingen en daarbij betrokken bedragen kan worden gegeven.

Tenslotte kunnen voor dit thema enkele verbeterpunten worden genoemd. Zo verdient het aanbeveling om de informatiebehoefte van het ministerie en de beschikbare kentallen nog eens kritisch op hun informatieve waarde te bekijken. Enerzijds gaat het om de vraag: hoe worden de thans aangeleverde gegevens gebruikt binnen het ministerie, en kan het gebruik worden verbeterd? Anderzijds zou de kwalitatieve informatie van de uitvoerders meer gebruikt kunnen worden, namelijk waar zij knelpunten in de daadwerkelijk handhavingactiviteiten in bepaalde landen rapporteren. Een laatst voorbeeld betreft de informatievoorziening over grensoverschrijdende bijstandshandhaving door gemeenten, namelijk door die gemeenten, die niet gebruik maken van de diensten van het IBF. Momenteel ontbreekt nog inzicht in de vraag of daadwerkelijke grensoverschrijdende acties worden uitgevoerd.

LITERATUURLIJST

Aa, R. van der (2004). *Handhaving binnen de WWB: ook over de grens*. Artikel in: Sociaal Bestek, jaargang 66, no. 3, maart 2004, pag. 16-19.

Arbeidsinspectie (2008). *Jaarverslag 2007 – voor veilig, gezond en eerlijk werk*. Den Haag: Arbeidsinspectie.

Bondt, H. de & D. Grijpstra (2008). *Nieuwe grenzen oude praktijken, onderzoek naar malafide bemiddelaars op de arbeidsmarkt – eindrapport*. Zoetermeer: Research voor Beleid.

Brouwer, M., A. Sidiropoulos & R. van der Aa (2007). *Onderzoek en verificatie in het buitenland – Handreiking bij het vaststellen van het recht op bijstand*. Utrecht: StimulanSZ.

Cuijpers, J. (2009). *Jaarverslag 2008 Verbindingsbureau Detacheringsrichtlijn 96/71 – Uitgewisselde zaakinformatie met Europese collega toezichthouders, t.b.v. directeurenoverleg AI*. Den Haag: Arbeidsinspectie.

De Galangroep (2006). *Rapport verkenning ketensamenwerking opsporing in het domein SZW*. Den Haag: SZW.

Goudswaard, K.P. & G.J.J. Heerma van Vos (2006). *Handhaving in de sociale zekerheid*. In: F.C.M.A. Michiels & E.R. Muller (red.) *Handhaving. Bestuurlijk handhaven in Nederland*. Deventer: Kluwer. pag. 639-652.

IWI (2004). *Zwarte en grensoverschrijdende fraude met bijstand; een verkennend onderzoek naar gemeentelijk beleid gericht op bestrijding van zwarte en grensoverschrijdende fraude*. Den Haag: IWI.

IWI (2005). *Ontwikkeling van het handhavingsbeleid binnen UWV*. Den Haag: IWI.

Pothoven, T.B. (2004). *Zwarte en grensoverschrijdende fraude met bijstand – Een verkennend onderzoek naar gemeentelijk beleid gericht op bestrijding van zwarte en grensoverschrijdende fraude*. Den Haag: IWI.

Sluis, M. van der, F. van Haelst, J. Witters, & T. Dam (2005). *Architectuur Praktijkproject "Grensoverschrijdende Fraude met bijstand" – Onderdeel ICTU programma Architectuur Elektronische Overheid*. Utrecht: Capgemini N.V.

Stichting van de Arbeid (2007). *Kader voor handhaving bij grensoverschrijdende arbeid*. Den Haag: Stichting van de Arbeid.

SNCU (2008). *Malafide bemiddeling uitzendkrachten toegenomen*, Persbericht, 22 september 2008.

SVB (2008a). *VBTB-informatie 2007*. Amstelveen: SVB.

SVB (2008b). *SVB Jaarverslag 2007 – Wereldverhalen*. Amstelveen: SVB.

SVB (2008c). *Verslag Handhaving*. Amstelveen: SVB.

SZW (2005). *Evaluatie Wet beperking export uitkeringen*. Brief aan de Tweede Kamer, 25 november 2005. Den Haag: SZW.

SZW (2006a). *Mededeling van de Commissie – Richtsnoeren betreffende de detachering van werknemers met het oog op het verrichten van diensten*. Den Haag: Commissiedocument Europees Parlement.

SZW (2006b). *Handhavingsprogramma 2007-2010*. Den Haag: SZW.

SZW (2008). *Integrale rapportage handhaving 2007*. Den Haag: SZW.

UWV (2005). *Evaluatie handhavingsverdragen*. Amsterdam: UWV.

UWV (2007). *Export uitkeringen 2006*. Amsterdam: UWV.

UWV (2008). *Jaarverslag UWV 2007*. Amsterdam: UWV.

BIJLAGE 1 CIJFERBRONNEN OVER GRENSOVERSCHRIJDENDE HANDHAVING

In onderstaande overzichten geven we een overzicht van de gegevens die de controlerende instanties rapporteren, waarbij de informatie die specifiek op grensoverschrijdende handhaving betrekking heeft *cursief* is weergegeven.

Voor de handhavingactiviteiten van de AI gaat het om:

- *Onderzochte meldingen WAV, WML.*
- *Aantal aangetroffen illegaal tewerkgestelden.*
- *Percentage controles waarbij een overtreding van de WAV werd aangetroffen.*
- *Aantal boetes WAV/WML.*
- *Totaal bedrag boetes WAV.*
- *Percentage boetes WAV waarbij bezwaar werd gemaakt.*
- *Raming gemiddelde boeteopbrengst per inspecteur.*
- *Formatieplaatsen WAV (en WML).*
- *Aantal zaken waarbij hulp van het buitenland werd ingeroepen.*
- *Aantal ontvangen en uitgezette vragen buitenland.*

De gerapporteerde gegevens over de handhavingactiviteiten van zowel UWV (voor WAO) als IBF/UWV (in verband met de bijstand) zijn:

- *UWV: aantal dossieronderzoeken in het kader van Mondiaal en Welkom.*
- *UWV: aantal bezochte mensen in het kader van Mondiaal en Welkom¹².*
- *UWV: aantal controles WAO.*
- *UWV: aantal opgelegde sancties in het kader van Mondiaal en Welkom.*
- *UWV: aantal opgelegde sancties WAO.*
- *UWV: totaalbedrag benadeling bij controles op WAO in het buitenland.*
- *Indicatie vaste en variabele kosten uitv. handhavingsverdragen en protocollen.*
- *IBF: verrichte vermogensonderzoeken en taxatiewaarde (per land).*
- *IBF: aantal en type informatievragen van gemeenten.*
- *IBF: aantal en type informatievragen intern (vanuit UWV).*
- *IBF: aantal en type informatievragen uit buitenland.*

¹² "Mondiaal" betreft klanten in exportlanden aan een nadere controle onderwerpen, en "Welkom" was gericht op het vergroten van het controlebesef van klanten.

De cijfermatige overzichten die de SVB uitbrengt over handhaving betreffen:

- *Aantal onderzochte huishoudens.*
- *Aantal standaardcontroles CTB (Controle Team Buitenland).*
- *Aantal fraudesignalen CTB.*
- *Aantal gevallen "niet in orde" bij controle in Turkije en Marokko op het volgen van onderwijs.*
- *Aantal gevallen waarbij controle presentatieplicht AKW leidt tot wijziging of beëindiging van de uitkering.*
- *Bedrag terugvordering en bedrag voor de toekomst bespaarde uitkeringen CTB.*
- *Totale terugvordering Turkije en Marokko bij controle studerende kinderen volgen onderwijs.*
- *Kosten- baten verhouding CTB.*
- *Aantal ontvangen detacheringverklaringen.*
- *Aantal mensen met een detacheringverklaring die over de grens werken.*

BIJLAGE 2 LIJST VAN GEÏNTERVIEWDEN

| | |
|----------------------------------|--------------------|
| Dhr. Dirk Beekman | Ministerie van SZW |
| Mw. Fleur Veltkamp | Ministerie van SZW |
| Mw. Marion Vermeulen | Ministerie van SZW |
| Dhr. Joost Cuijpers | AI |
| Dhr. Jan-Willem van Blitterswijk | SIOD |
| Mw. Mirjam Schuit | SVB |
| Dhr. Paul Burrough | SVB |
| Dhr. Michel van Loon | SVB |
| Dhr. Maarten van Zeben | SVB |
| Mw. Marike Brouwer | UWV |
| Mw. Miranda Vermeulen | UWV |
| Dhr. Ronald Langerak | SNCU |
| Dhr. Rob Berkhout | Belastingdienst |